

<http://www.mientrastanto.org/boletin-119/notas/varsovia-noviembre-de-2013-el-colapso-definitivo-de-un-modelo>

Varsòvia novembre 2013. El col·lapse definitiu d'un model.

El 24 de novembre va finalitzar a Varsòvia la COP19, la 19a edició de les "Cims del Clima" que vénen celebrant des de la signatura de la Convenció Marc sobre Canvi Climàtic, en la ja llunyana "Cimera de la Terra" de Rio de Janeiro, el 1992.

Convocada entre l'11 i el 22 de novembre, el desenvolupament de la COP19 no s'ha apartat gens del guió de les 18 edicions anteriors: llargues sessions públiques amb grandiloqüents discursos, pactes i aliances forjades en els passadissos, impossibilitat de concretar res en el termini establert i, finalment i com sempre, pròrroga de les sessions un parell de dies per dissimular la inutilitat de l'esdeveniment amb una cosa semblant a un acord "d'última hora".

El desinterès mostrat cap a l'esdeveniment i la seva escassa repercussió informativa, és una altra prova de l'esgotament d'un procés que ja només serveix per guardar les formes, però que no té sentit des de fa més de 12 anys [1].

Però a Varsòvia es produeix un fet inèdit: el 21 de novembre, un dia abans del final oficial de la "Cimera", 13 ONG, entre les quals hi havia Greenpeace, WWF, Amics de la Terra i OXFAM Internacional, com més conegudes a nivell europeu, [van abandonar](#) les sessions com a protesta per la impossibilitat d'arribar a cap acord. La notícia va passar gairebé tan desapercibuda com la del final de la mateixa "Cimera", el que és significatiu si es considera que es tracta d'organitzacions que tenen la projecció mediàtica com a principal instrument de denúncia.

El abandó de la COP19 representa la constatació definitiva del fracàs d'un model d'intervenció pública en conflictes ambientals presentats com "problemes". El model es basava en dos eixos complementaris, un polític i un social. El polític eren trobades internacionals realitzades en el marc de les Nacions Unides, que definien acords globals consensuats que s'havien de concretar en polítiques locals d'obligat compliment [2]. Instaurat al 1992, amb la redacció de les dues Convencions Marc: la de Canvi Climàtic i la de Biodiversitat, va significar o el reconeixement oficial de les investigacions i denúncies impulsades des dels anys 70 pel moviment ecologista.

La concreció de polítiques es feia a les anomenades COPs (Conferences Of Parts), reunions en les que s'havien de formalitzar els acords i organitzar el seu compliment. La més coneguda, la COP 3, va aprovar el Protocol de Kyoto. Aquí intervenia l'eix social del model: un desplegament d'informació científica combinat amb intervenció social delegada.

La informació científica corria a càrrec de l'IPCC (Panell Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic); seva creació, el 1988, va suposar una important fita: per primer cop un organisme científic era referent per al desenvolupament de polítiques, pel caràcter objectiu i pel procediment de consens científic usat en la redacció dels seus documents [3]. L'IPCC adquiria així el caràcter de veu universalment reconeguda de la comunitat científica, i la seva informació servia d'esperó al treball realitzat en les COPs [4].

La intervenció social delegada anava a càrrec d'un conglomerat heterogeni d'ONGs amb un tret comú: amb el pagament periòdic d'una quantitat de diners, la societat delega en un equip de professionals especialitzats la tasca de promoure els canvis polítics i econòmics necessaris per afrontar el "problema", el que, teòricament, permet a aquests professionals actuar "sense ingerències". Es reproduïx així, a escala local, el paper assignat a l'IPCC a escala global.

Els mitjans d'informació actuen de dinamitzadors: són els encarregats de substituir la pressió social activa que es dona en qualsevol conflicte per l'anomenada projecció mediàtica. En el cas del canvi climàtic, aquesta projecció es basa en la presentació de documents que detallen les implicacions del "problema" i esbossen les alternatives tècniques que permetrien abordar la seva "solució". Els documents són realitzats pels professionals de l'ONG, o per especialistes contractats, es convertien en un referent a tenir en compte pels poders polítics i econòmics

implicats.

En algunes ONG la projecció mediàtica inclou la realització d'espectaculars accions no-violentes a càrrec de persones voluntàries o d'especialistes: desplegaments visuals amb elements identificatius (roba uniforme, detalls gràfics repetits), desplegament de pancartes en edificis o llocs emblemàtics, interferències en àmbits de debat o decisió tancats al públic per posar de manifest exclusions de l'agenda de l'acte, etc.

El paper dels mitjans d'informació en la intervenció social i es clau; el cicle, campanya de denúncia - acció espectacular - publicitat de l'acció - presentació d'alternatives - resposta social en forma de captació de noves aportacions - i nova campanya de denúncia, permetia a l'ONG ampliar la seva base d'afiliats, i presentar-se com a interlocutor social que representa la societat civil; però eren els mitjans, la complicitat amb els professionals de la informació, la que permetia salvar la distància entre l'acció d'unes desenes o centenars d'activistes i el conjunt d'aquesta societat civil.

Aquest és el model que, després de llarga i penosa decadència, ha col·lapsat finalment a Varsòvia; la fragilitat del model era considerable, encara que durant les últimes dècades del segle passat seu èxit mediàtic va contribuir a dissimular-la, i més si tenim en compte els interessos a què s'enfrontava.

La base del model, l'evidència científica, aviat va ser qüestionada pels poders econòmics i polítics que es beneficien del sistema energètic vigent. El treball de l'IPCC va ser titllat de "teoria incompleta"; la metodologia: les projeccions informàtiques realitzades en base a la recollida de dades va ser ridiculitzada; el propi treball de camp que permetia l'obtenció de dades va ser impugnat, donant àmplia publicitat a altres treballs que, suposadament, oferien dades contràries, o exagerant qualsevol error puntual.

Es va qüestionar així el caràcter de l'IPCC com a portaveu de la "comunitat científica". Els pocs científics que criticaven els informes de l'IPCC, alineant-se amb els interessos de les empreses i els governs interessats a mantenir el sistema energètic, eren presentats poc menys que com heroics "dissidents", que "lluitaven" contra una "burocràcia científica" pagada per organismes internacionals, arriscant així les seves carreres.

Els responsables de l'IPCC, per tant, van ser acusats de subordinar el rigor en la investigació als seus interessos de promoció professional. El punt culminant del conflicte es va produir el desembre de 2009 quan, a pocs dies del inici de la 15a Conferència del Clima de Copenhaguen, els mitjans d'informació van fer públics uns correus electrònics (que eren una mínima part dels diversos centenars robats dels servidors de la Universitat East Anglia, a Gran Bretanya) en què alguns científics de l'IPCC usaven termes que qüestionaven la validesa dels seus informes.

Encara que va haver una investigació per part de la Universitat, múltiples aclariments per part dels científics implicats [i alguna dimissió](#), el robatori de dades (que mai es va aclarir, ni va ser obra de cap aficionat) va tenir el resultat desitjat, i el paper de l'IPCC va quedar compromès. Posteriorment es va realitzar una [campanya difamatòria](#) destinada a [erosionar el prestigi](#) del president de l'IPCC, Rajendra Pachauri, campanya que va arribar a [extrems pintorescs](#).

I en tot aquest procés els mitjans d'informació també van ser claus. Com van ser claus per desactivar la traducció de la mitigació del canvi climàtic al neoliberalisme mitjançant els mercats de "drets d'emissió", i al seu principal valedor, l'ex-vicepresident nord-americà Al Gore, que va passar de compartir el Premi Nobel de la Pau a 2007, a estar gairebé en parador desconegut en l'actualitat.

Els mitjans de comunicació tenen amos amb vinculacions econòmiques amb els poders interessats a mantenir l'actual "status quo" energètic; amos que són, en última instància, els que determinen la línia editorial dels mitjans. El paper clau dels mitjans en el funcionament del model va quedar o seriosament compromès des del moment en què les prioritats dels que manen van alçar la veu.

Perquè el canvi climàtic no és un "problema", és un conflicte en tota regla entre els interessos del conglomerat energètic i la majoria de la població, un conflicte amb implicacions socials potents. I un conflicte de tal magnitud que desborda un model de bases socials tan fràgils.

Constatar el col·lapse del model no suposa cap avanç en la construcció de les xarxes socials que han de fer front als impactes del canvi climàtic i promoure la transformació necessària del sistema energètic cap a la sostenibilitat. Però permet descartar una via que s'ha revelat inútil.

Miguel Muñiz.

Membre de Tanquem les Nuclears - 100% Renovables

[1] En la COP 7, reunida a Marràqueix entre octubre i novembre de 2001, van ser acceptats tots els anomenats "mecanismes de flexibilitat", inclosos els anomenats "embornals de CO2", el que va implicar la renúncia a polítiques de canvi en el model energètic a curt i mig termini.

[2] Una anàlisi en profunditat de les contradiccions i debilitats del model global pot trobar-se en el segon capítol del llibre de Hermann Scheer "Imperatiu energètic" (Icaria 2011), aquí només s'analitzarà el sistema d'intervenció en el mateix des de la societat civil.

[3] L'IPCC va detallar una terminologia específica en els seus informes per indicar **càlculs de confiança** a basats en els seus diagnòstics consensuats. En aquesta terminologia 01:00 a afirmació era:
pràcticament segur a (Quan tenia més del 99% de probabilitats tates que fos certa); **molt probable** (Quan tenia d'un 90 a 99% de probabilitats tates); **probable** (D'un 66 a un 90% de probabilitats); **de probabilitats tates** **MODERADA** (del 33 al 66%); **improbable** (Del 10 al 33%); **molt improbable** (Del 1 a l'10%);
i **excepcionalment improbable** (Menor de l'1% de probabilitats).

[4] Els informes de l'IPCC va realitzar un diagnòstic de l'evolució del Canvi Climàtic i pronòstics sobre els seus efectes en els ecosistemes globals i les regions ecològiques del planeta. Per més informació veure <http://www.ipcc.ch/>